

Slovenski dom

Plačnina plačana v gotovini

Cena Din 1-

Štev. 56

V Ljubljani, 7. marca 1936

Leto 1

Italijansko-abesinska vojna se bliža koncu

Italijani nad Adis Abebo

Zenske in otroci morajo danes izprazniti mesto - Ras Kasa napada

Addis Abeba, 7. marca. o. Italijanska bombna letala so včeraj dalj časa letela nad abesinsko prestolnico. Ta polet je bil za zdaj samo informativnega značaja, opazovalci so ugotovili, da so italijanski bombarderji fotografirali prestolnico in njene važnejše pogoje. To fotografiranje jim bo služilo kot opora pri poznejšem bombnem napadu na prestolnico.

Ta polet je vzbudil velik strah in veliko razburjenje v Addis Abebi. Diplomatska zastopstva inozemskih držav so že ukrenila vse potrebno, da se preselijo v varnejše pokrajine. Edino to se ne ve, kam bo odšla v primeru italijanskega napada abesinska vlada in dvor.

Župan v Addis Abebi je včeraj odredil, da morajo vse ženske in otroci izprazniti mesto jutri in da smejo v mestu ostati samo tisti prebivalci, ki so poslovno zadržani. Vlada z vse naglico gradi zavetišča proti zračnim napadom.

Krvavi boji poudar

Včeraj je dala vlada izjavo, v kateri pravi, da se krvavi boji na različnih delih fronte nadaljujejo z vso krutostjo. Ras Sejum in ras Kasa napadeta italijanske položaje. Armada rasa Mulugete koraka proti severu iz pokrajine Valda. Razpoloženje abesinskih vojakov ni nič padlo in ne morejo njihove bojevitosti omajati neprestanih bombnih napadov. Pri teh napadih Italijani uporabljajo plinske bombe.

Debra Markoš razrušen

Makale, 7. marca. Včeraj so italijanska letala letela nad prestolico pokrajine Godža Debra Markoš. Debra Markoš je odprto mesto in velja kot važno zbirališče in oporišče abesinskih čet. Stevilne eskadrilje italijanskih letal so napadle mesto na vseh koncih in razrušile s svojimi bombami veliko število hiš. Bombe so padle nad katedralo tamonjega nadškofa in jo docela uničile. Pri tem napadu so bili razbiti grobovi godžamskih kraljev, ki predstavljajo važne spomenike abesinske kulture. Pri tem bombnem napadu je veliko število civilnega prebivalstva prišlo ob življenje, ker so Italijani zbrali za napad tržni dan, ko so pritiskali v prestolico ljudje iz bližnje in daljne okolice. Napad je izrazil strahovito paniko v abesinskih uradnih in širokih krogih, saj pomeni, da bodo Italijani začeli s sistematičnimi napadi na velika abesinska središča.

Angleži bodo protestirali

London, 7. marca. o. Iz vladnih krogov poročajo, da bo angleška vlada z ozirom na zadnji napad, ki so ga italijanska letala izvršila v Quoramu na postajo angleškega Rdečega križa, poslala italijanski vladi ostro noto, v kateri bo zahtevala natančno preiskavo, kdo je ta napad zakrivil in bo zahtevala tudi zadoščenja od italijanskega generalnega štaba.

Angleški major mrt

Addis Abeba, 7. marca. b. Angleški major Burgoyne, ki je našel smrt pri napadu italijanskih letalcev na angleški Rdeči križ, je bil star 60 let in je bil vodja transportov za postajo Rdečega križa. Abesinski krogi zatrjujejo, da je karavana, ki jo je vodil angleški major, prenašala zdravstveni material za postajo angleškega Rdečega križa. Italijanski letalci pa so ugotovili, da je karavana vozila velike količine streliva, ki je pri bombnem napadu takoj eksplodirala. Abesinci trdijo, da je angleški major našel smrt pod svojim šotorom. Major je bil po rodu Irce in je bil prej angleški kavalerijski oficir. Abesinski zunanji minister je poslal oster protest v Ženevo, s katerim odločno ugovarja proti neprestanim napadom italijanskih vojnihi letal na inozemske postaje Rdečega križa. Brzojav pravi, da Abesinija vzdržuje vse svoje proteste, ki jih je poslala Društvu narodov.

Strelji v narodni skupščini in njih odmevi

Dol s fašizmom

Belgrad, 7. marca. Kakor so že včerajšnje posebne izdaje javile, je včeraj streljal v narodni skupščini na ministrskega predsednika in zunanjega ministra dr. Milana Stojadinovića, poslanec Damjan Arnavtović. Arnavtović je član Jevtičevega kluba, torci skupine, ki je pred dobrim letom pripravljala organizacijo klikarskega fašizma v Jugoslaviji. Strelji v narodni skupščini so s strahotno jasnostjo osvetlili zločinska stremjenja ljudi in sistemov, ki jim je glavni namen, biti za vsako ceno na oblasti. Strelji v narodni skupščini, ki so bili namenjeni demokraciji in redu, so dosegli prav nasprotno. Očitali so stališče vlade v našem ljudstvu in pokazali, da so njena stremjenja trenutno najboljša, kar jih more dati naša jugoslovanska politika.

Strelji niso zadeli nikogar razen skupine zločinskih tipov, ki so potisnile atentatorju v roke revolver. Seja narodne skupščine se je po navdušenih ovacijah, ki so jih priredile vse skupine brez razlike, nadaljevala in je bila važna zaradi tega, ker je na njej ministrski predsednik in zunanji minister dr. Stojadinović z nemu lasno mirnostjo in neustrašenostjo mirno nadaljeval svoj ekspoze svojih resorov. Predno je prišel do tega, so se različni govorniki dali duška svojim ogorčenjem nad takimi metodami. Govorili so zastopniki Narodnega kmetskega kluba, Jugoslovanskega radikalnega kluba. Držnil si je celo govoriti zastopnik Dohorcev, nastopil je govornik bivših demokratov, narodnega kluba, skupščinske večine, nemške in madžarske narodne manjšine.

Naša zunanja politika

Polem je predsednik vlade nadaljeval s svojim poročilom o naši zunanji politiki. Poudaril je načela, ki našo zunanjo politiko še zmeraj vodijo, ta načela so: Načelnost in zvestoba našim idealom in zavzetost, sodelovanje in prijateljstvo s Francijo in Anglijo, nerazdružljiva zveza s Češko-slovaško in Romunijo, zivo sodelovanje s balkanskim sporazumom v smislu načela »Balkan balkanskim narodom«. Želimo čim večje gospodarskega in političnega zblizanja s sosedji, tako z Italijo. Vprašanje italijansko-abesinskega spora in njegova mirna rešitev je za nas velikega pomena, ker smo pristali na sankcije in ker je Italija kot naš najvažnejši trg za naše gospodarstvo velikanskega pomena. Smaštramo, da je Društvo narodov za svetovni mir nujno potrebno in da se morajo vsi spori in odločitve uravnavati po njem.

Atentat je bil pripravljen

Belgrad, 7. marca. m. Sinoči ob 7 se je vršil protestni shod JRZ v Belgradu, na katerem je govoril minister Dragiša Cvetković. Med drugim je dejal, da je še zdaj pod vtisom strašnega dejanja v skupščini. Prepričan je, da to dejanje ni delo enega samega brezumnega človeka, marveč je organizirano delo sistema in skupine neodgovornih ljudi, ki nasprotujejo politiki sedanjega vlada. Ta atentat je bil smatrali za naskok na državljanske svobode, za naskok na parlamentarizem in na človeške pravice. Ogromno število zborovalcev je neprestano prekinjalo ministra Cvetkovića z medklici: »Dol s fašizmom, dol s pofom!« Dragiša Cvetković je v svojem govoru napadel tudi Mišo Trifunovića, vodjo starih radikalov, zaradi tega, ker je poslanec Urošević, ki ga je belgrajska policija zaprla zaradi sodelovanja pri pripravah za atentat, še vedno član skupščinskega radikalnega kluba.

Za jutri dopoldne je akcijski odbor JRZ sklical veliko protestno zborovanje na vrtu Kolarčeve restavracije. Za to zborovanje vlada ogromno zanimanje, na njem bodo govorili ministri dr. Šefkija Behmen, dr. Miha Krek, prosvetni minister Stošović in minister Dragiša Cvetković.

Odmevi atentata

Belgrad, 7. marca. m. Včeraj popoldne ob 14 sta se v vilo ministrskega predsednika in zunanjega ministra dr. Milana Stojadinovića pripeljala Nj. Kr. Vis. knez namestnik Pavle in knežinja Olga. Oba sta mu iskreno čestitala k rešitvi in izrazila svoje ogorčenje nad gnusnim poizkusom.

Belgrad, 7. marca. m. Danes se v skupščini sestane imunitetni odbor, ki bo sprejel na svoji seji sklep, da se atentator poslanec Dušan Arnavtović

Ekspoze dr. Korošca

Proračun

Proračun izdatkov notranjega ministrstva za poslovno dobo 1936-37 je predložen v znesku 517.284.517 Din. Glede na proračun ministrstva za poslovno dobo 1935-36, ki znaša 546.204.713 Din, je ta predlog manjši za 28.920.196 Din. Pri oceni predloženega proračunskega predloga se mora predvsem vpoštevati, da so bili izdatki resora ministrstva za notranje zadeve v poslednjih letih stalno zmanjševani in da je to zmanjševanje vedno običajno zadevalo upravno stroko. Reducirani so bili tako osebni, kakor tudi materialni izdatki. Tako da je novi načrt proračuna notranjega ministrstva v primerjavi ministrstva za poslovno leto 1930-31 manjši za vsoto 154.646.229 Din.

Proračunski predlog notranjega ministrstva za 1936-37 je izdelan pod težo gospodarskih razmer in izveden v največji štednji.

Pogled v bodočnost

Po končanem ekspozeu je minister dr. Korošec dodal še nekaj svojih misli in pogledov za bodočnost:

Kar se tiče političnega dela v prihodnjem letu tudi v samem ministertvu, sem že podal del programa, ko sem govoril o zakonodajnem poslu mojega ministrstva.

Ti zakonski projekti, ki se nadaljujejo, se nam zde politično važni, eden od te, drugi od druge strani. Zaradi tega eni že žele novega zakona o volitvah, drugi o samoupravah, tretji večje tiskovne svobode, četrti zakon o strankah in tako dalje. Jaz moram vse te znane želje v pogledu sprejetja teh zakonov pozitivno reči: vse bo prišlo pravočasno.

Cepprav se nismo predložili projektov novih političnih zakonov, vendar smemo biti tako ne-skromni, da zahtevamo zase priznanje, da je v nekaterih smereh nekoliko boljše, kakor je bilo meseca aprila lanskega leta.

Shodi, konference, sestanki in dogovori se lahko svobodno vrše, samo če so izpolnjeni zakonski pogoji, kar ni niti odločno niti težko izpolniti.

Življenje in delo gospodarskih, kulturnih in socialnih društev ter organizacij je svobodno, nemoteno in je doseglo najbujnejši razmah. (Viharno ploskanje.)

In ravno zaradi tega, da pride do takih razmer, da bomo lahko s polno pestjo zasejali v naše javno življenje svobodo in demokracijo, ravno radi tega so trudi sedanja vlada, da bo v vseh krajih pomirila politične, verske in socialne strasti, da povrne narodu znojnost, pomirjenje in medsebojno ljubezen. (Burno odobranje in ploskanje.)

Resnično, za tako delo je treba mnogo, mnogo potrpljenja in močnih, krepkih živev.

Na napačni poti se nahajajo vsi oni, ki mislijo, da bi mogli našem narodu kdaj zavladati kruti in surovi pofizem brez narodovih pravic proti demokraciji, proti komunizmu in anarhizmu brez oblasti (odobranje), brez zakona in brez reda.

Za nami lahko pride vlada, ki bo še bolj svobodoljubna, še bolj demokratska kot smo mi, samo če bo hotel disciplinirani narod, toda ne more pa priti ne pofizem, ne komunizem, ne anarhizem. (Burno in dolgotrajno odobranje.) Zastonj so zaradi tega vse one ogromne mase

takoj izročiti sodišču.

Belgrad, 7. marca. m. Ministrski predsednik in zunanji minister dr. Milan Stojadinović je z ozirom na včerajšnji napad prejel tevilne čestitke tako iz domovine, kakor iz inozemstva. Med drugim mu je čestital predsednik francoske vlade Sarraut, čestitala mu je angleška vlada po poslaniku v Belgradu. Svoje čestitke sta poslala tudi predsednik Češkoslovaške dr. Beneš, zun. minister dr. Hodža, dalje so čestitale turška vlada, bolgarska vlada in grška vlada.

lažnivih klevetniških letakov in brošur, ki so se zadnje mesece trosile po naši državi od polistov in komunistov, zastonj je vse ono prispepetavanje o izmišljenih aferah in korupcijah, zastonj je vse ono povečevanje nemilih dogodkov po ulicah in krajih.

Toda moram takoj povedati resnico. Vlada obžaluje vsak spopad, vsako najmanjšo rano, tako obžaluje tudi to. Sploh obžalujemo vsak spor v narodu, posebno pa obžalujemo vse žrtve takih spopadov.

Cepprav zaupamo mi ministertvu imenujejo policijsko ministertvo in cepprav ob boku naših organov visijo bridke sablje, na ramenih pa težke puške, je vendar duh, v katerem hočemo, da se izvaja naša služba, duh humanosti, duh čiste zakonitosti (burno odobranje). Pogosti spopadi so samo žalostna dediščina, ki smo jo nasledili od prejšnjih režimov z njihovimi metodami. Oni so samo reakcija na strahovit pritisk, ki se je nad narodom izvajal v mnogih krajih.

Samo dve, tri besede še o Hrvatih. Mi hočemo z vsemi Hrvati najtesnejše sožitje, skupno življenje, življenje zdrave družinske zaeduge. (Burno ploskanje in vzklivanje: »Tako je!«) Številni Hrvati stoji danes še ob strani. Naša naloga je, da pridobimo njih zaupanje, njih ljubezen. Najboljša pot za to je popolna enakopravnost. (Enodušno ploskanje in vzklivanje: »Tako je!«)

Končno samo še nekaj besed o komunizmu. Meni se zdi nepotrebno in popolnoma odveč, da bi pred tem visokim forumom razlagal in opozarjal na to vsestransko nevarnost. Vsakdo mi bo priznal, da se je proti tej nevarnosti treba boriti. Napak pa bi bilo, če bi pomislil, da se tak nasprotnik lahko premaga samo s policijo, z zaporom, z obsodbami. Policijska sablja, sodni zapori, to so samo trenutni in kratkoročni ukrepi. (Ploskanje.) Idejo je treba postaviti proti ideji!

Japonska noče vojne z USSR

Pariz, 7. marca. b. »Le Temps« prinaša članek o značaju Hirotove vlade. Ta vlada, ki še ni definitivno sestavljena, jasno kaže, da imajo v njej močan vpliv voditelji japonske armade. Torej bo vojška še nadalje vplivala na razvoj japonske notranje in zunanje politike.

Prva izjava, ki jo bo Hirota dal v svojstvu predsednika vlade, bo odgovor na izvajanja Stalina glede nevarnosti na Daljnem Vzhodu. Prvo njegovo politično dejanje bo torej, da bo zavrnil Stalinove očitke. Japonska noče vojne, pač pa hoče svoj

jih pravice. Vsak poizkus, da bi se za Zunanjo Mongolijo razširil kak tuj vpliv, bo smatrala japonska vlada za vzrok vojne. Ni pa trenutno na Japon-skem nikogar, ki bi mislil, da hoče Japonska, spora s sovjetsko Rusijo, ker ima preveč opravka z važnimi mednarodnimi in notranjimi problemi. Francoski list je mnenja, da bo zunanja politika kljub vplivom armade pomirljiva, pač pa bo z vsemi silami podpirala japonske akcije v severni Kitajski in Mandžuriji. To njeno prizadevanje pa zna roditi resne mednarodne posledice.

Hitler trga zadnje pogodbe

Berlin, 7. marca. Havas poroča: Na današnjem zasedanju Reichstaga bo Hitler izjavil, da Nemčija odpoveduje vse določbe versailleske mirovne pogodbe in Locarnske pogodbe, ki se tičejo razorožene cone v Porenju.

Berlin, 7. marca. b. Za danes je sklicano zasedanje nemškega državnega zbora, pri katerem bo vlada podala važno izjavo glede zadnjih dogodkov v Evropi in na svetu. Pri tem bo govoril državni kanceler Hitler, in vsi pričakujejo, da bo njegov

govor senzacionalen. Izjava vlade in Hitlerjev govor sta edini točki na tej seji državnega zbora. Kakor vsa prejšnja zasedanja, se bo tudi to zasedanje vršilo v veliki dvorani opere Kroll. V vseh krogih pričakujejo, da bo Hitlerjev govor pojasnil nemško stališče do problema, ki so se zadnje čase pojavili na evropskem političnem obzorju. Ti pojavi so: francosko-sovjetski pakt, pomorska konferenca, vprašanje Habsburžanov v srednji Evropi. Govor nemškega državnega kancelerja bodo prenašale vse nemške radijske postaje.

Vprašanje gibraltarskega prekopa

Samo osem milj gladke, čeprav visoko dvigajoče se morske površine leži med Teneriffe, najjužnejšo točko Španije, in marokanskim obrežjem. Ta neznatna morska ožina pa povzroča potnikom, ki bi radi v kratkem času prišli iz Španije v Afriko, velike nepravilnosti, zato so se razne merodajne osebnosti že čisto ukvarjale z načrtom, kako bi se dala s podmorskim prekopom upostaviti železniška zveza med obema obalama. Če bi se to uresničilo, bi bila na mah odprta tako pomembna trgovska pot med Kopenhagénom in Kaptownom v južni Afriki. Načrt je na prvi pogled zelo privlačen, kajti gibraltarska morska ožina je dvakrat ožja kakor doverska in tudi nikakršnih političnih ovir ne bi bilo pri izvedbi, kajti oba konca prekopa bi bila na španskih tleh, a vrh tega bi tak prekop zelo olajševal Špancem upravo njihovega Maroka. In v primeru, ko bi Španija in Francija sklenili politično zvezo, bi lahko Francozi prevažali svojo armado v severno Afriko, ne da bi morali pluti po nevarni morski poti Sredozemskega morja.

Starost skalnih plasti

Gibraltarsko skalovje tvorijo ogromne plasti apnenca. Proti vzhodu in severu pada skalovje strmo, na zapadni strani proti luki pa je gorsko pobočje bolj položeno. V celoti ima obliko narobe

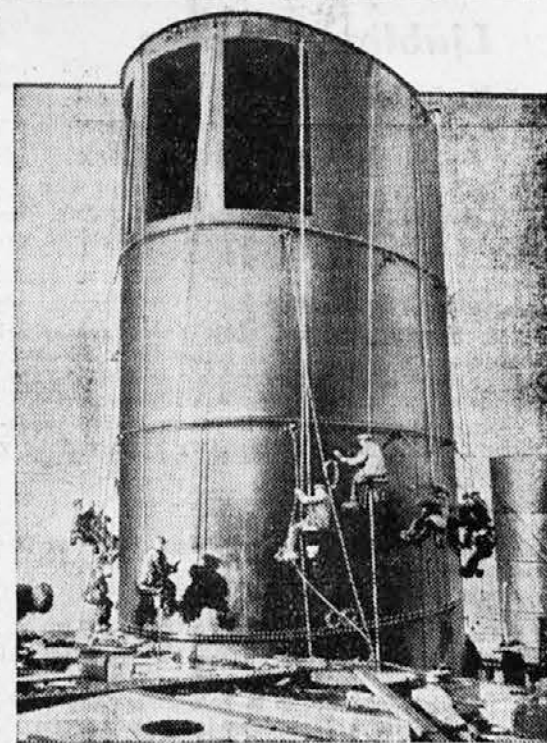
otojčnega velikega »U«, padajočega strmo proti levi strani. Zgornji del zavoja je sčasoma izginil in pripravišče se je zajedlo proti sredini zavoja ob mehkejšem skriljencu. Pod silovitim pritiskom, vročino in razgretim vodovjem, ki je v dobi premikanja zemeljskih plasti prekršalo skalovje, je gibraltarsko obrežje otrdilo, vendar je v njem tako malo fosilij, da so učenjaki glede starosti ondotnega skalovja zelo različnega mnenja. Angleški učenjak Davidson ga po nekih izkopanih brachiopodih (rokonožcih) smatra za mlajše kakor Francoz Kilian, v čigar zbirki v pariškem muzeju nahajamo tudi nekaj gibraltarskih vzorcev starejših ammonitov (glavonožcev).

Vsekakor je to skalovje prav tako staro kakor njega podaljšek Sierra Nevada in Maroko. Notranja stran gorskega zavoja, ki tvori zdaj tostransko obrežje Španije in Maroka, je sestavljena iz prastarega kristalinskega skalovja. To je na severu ob Španiji in na jugu ob Afriki pokrito s plastmi premogovnih in permjskih formacij, med katerimi so tudi eloji apnenca, skriljencev in peščenca. Skalovje na zunanji strani gorovja pripada dobi krede in eozena, formaciji, ki vsebuje tudi londonsko ilovico. Sredina tega gorskega loka je zavzemala vzhodni vhod v gibraltarsko ožino in se je pogreznila v kotlino Sredozemskega morja, nakar so jo,

kakor je to pri pogreznjenih plasteh navada, raztrgali in razrili podmorski vulkani.

Kako je nastala gibraltarska kotlina

Ko se je morska ožina odprla, se je jela valiti voda iz Atlantskega oceana v Sredozemsko morje. Nekateri trdijo, da je vprav ta naval vodovja izkopal morsko ožino in ogromno nad 3000 čevljev globoko kotlino južno od Gibraltarja, kakor napravi v raznih rekah kotline močni vrtinci. To naziranje pa je zaradi trdote kristalinskih tal in ogromne globine kotline malo verjetno. Bržkone je gibraltarska kotlina posledica vdiranja morskega dna zaradi velikanskih razpok. Te razpoke se nedvomno raztezajo po vsej morski ožini in segajo globoko pod nivo povprečnih podmorskih tal. Vprav ta pas pretrganega, razpokanega skalovja bi delal pri graditvi podmorskega prekopa velikanske težkoče in bi gradbene stroške neznansko povečal. V primeru s stroški pri graditvi novega Merseyskega prekopa med Liverpoolom in Birkenheadom bi bila cenitev teh stroškov na deset milijonov funtov kaj optimistična. Premikanje zemeljskih plasti, ki je med Herkulovimi stebri odprlo ladjam tako udobno pot, je ustvarilo za graditev železniškega prekopa med Španijo in Afriko zelo nepovoljne pogoje.

Zadnja dela na največjem parniku sveta »Queen Mary«

Spor za Noblovo nagrado

Odbor za podeljevanje Noblove mirovne nagrade, ki preteklo leto ni priznal nobene nagrade, namerava letos podeliti dve hkrati. Imena kandidatov so za sedaj še strogo prikrita, toda nekatere mednarodne kulturne organizacije objavljajo kdaj pa kdaj imena kandidatov, ki bi pri tem prišli v poštev. Med prvimi tekmeči se omenja ime švedskega kneza Karla, predsednika švedskega Rdečega križa. Norveški pristaši delavskega gibanja in švicarski parlamentarci se zavzemajo za znanega nemškega pacifista in popularnega pisa-

telja Karla Osietzkija. Zadnje dni se je tudi mednarodni odbor olimpijade obrnil do odbora za podeljevanje Noblove nagrade s predlogom, naj bi dobil nagrado ustanovitelj olimpijade Peter de Coubertin. Naposled omenjajo kot kandidatko tudi lady Aberdeen, predsednico Mednarodnega ženskega kongresa. Kandidaturi Osietzkija se je odločno uprl skandinavski pisatelj Knut Hamsun in je zato prišlo med njim in Društvom skandinavskih pisateljev do ostrega spora.

Po amnestiji v Španiji

Perpetuum mobile

Moskovska »Večern. Krasn. Gazeta« prinaša zanimive podatke o razmahu državnega pogrebnege trasta »Pohoronnoje Delo«. Njegov cenik navaja samo različne borove in hrastove, preplešane, lakirane in druge krate, ker bi bilo pod častjo socialističnega podjetja, se zanimati tudi za »verske predsojke v zvezi s pogrebi«. A naročniki so nepoboljšljivi. Zahtevajo, da bi bile opremljene krate z verskimi simboli: napisji in križi. Za sovjetske razmere značilna strpnost (ki je poročevalec ne more prehaliti!) narekuje pogrebnim zavodom obzirnost do teh zahtev, ker bi sicer samo podpirali preganjanje zasebne irgovce. Iz tega razloga lahko dobivajo žalujoči ostali mrliske venčke, križe in sv. podobice. Pogrebni zavodi so celo opremili lastne neprijavljene tiskarne, kjer izdelujejo verske napise za žalne trakove k vencem. Vendar

se uredijo in plačajo vse te verske zahteve »osebno« in »pod roko«, ne da bi se zabeležile v pogrebnih računih. Seveda so vse »uradno nedopustne pritlikline« posebno drage in so celo obrodile posebno skrunilno obrt. Zaloge »verskih simbolov« so picle, ker jih nihče ne sme izdelovati. Pogrebni zavodi so sklenili pogodbe z grobarji. Slednji redno poberejo mrlisce križe, sv. podobice, žalne trakove in jih prinašajo nazaj. Tako gre vedno naprej. Grobarji zaslužijo in pogrebnim zavodom preostane njih zaloga toliko zahtevanega blaga. »Večern. Krasn. Gazeta« zahteva, da bi bilo dovoljeno izdelovanje »verskih simbolov«. Zakaj ne bi bili zabeleženi v pogrebnih računih, kakor vse ostale postavke s stalnimi cenami? Samo na ta način bi bilo odpravljeno sedanje razbojništvo...

Mrtvi in dva živa

Odkimala je z glavo: »Ne,« je rekla, »pomisli vendar, kako majhna je naša pokojnina. Ah ne, moram se preseliti v manjše in cenejše stanovanje. Pomisli samo, da imam sinčka. Vedno sva hotela, da bi bilo kaj prida iz njega.«

Naenkrat se je stresla, kakor da bo zdaj zdaj izbruhnila v jok. Za trenutek je umolknila, da bi se lažje premagala. Nato se je okrog njenih ustov pokazal boleč izraz. »Kako rada bi za to vrnila tistih tisoč kron,« je rekla.

Bergerjeve oči so se ji umaknile. Občutje sramu ga je zalilo, kakor da bi bil tudi on kriv te cene, ki so jo dali za mrtvega.

Potem je rekla: »Ne tožim. Najbrž se je moralo tako zgoditi. Tako bridko mi je bilo ob misli, da bova poleg vsega moj sinček in jaz še obubožala. Dali nama bodo sicer večjo pokojnino, kakor nama gre, toda vseeno se ne bova tako lahko pretolkla.«

Berger je vstal. »Da,« je rekel grenko. »To bi bilo pač najmanj, kar ti morejo storiti, če tebe in sinčka skrbi rešijo. Kajti ono drugo je bilo ravno dovolj.«

Pogledala ga je. Njene oči so postale zdaj malo ostrejšje, kakor da se mora spet z nečim vojskovati. »Ono drugo,« je dejala. »Pa to je ravno vse. To, da je mrtev. Pastor je govoril, da bo zdaj že vedel, zakaj se je moralo zgoditi. Da, tudi jaz bom to nekoč zvedela. Toda do takrat, Erik? Kaj pa do takrat?«

Berger se ni mogel znajti in je zmajeval z glavo.

»Ne,« je dejal.

Boječe in trdo je pogledala mimo njega. »Spet sem

se nekaj novega naučila,« je rekla. »Tolažiti je lahko, le potolažiti se je težko.«

Berger je pogledal pred seboj na tla: »Da,« je spregovoril. »Tudi jaz nisem imel ravno lepih dni.«

»Da, vem. Toda ti vsaj živiš.«

Skomignil je z rameni. »Da, toda kdo se tega veseli, razen mene samega?«

Vzdignila je obraz, čudeč se: »Kdo vendar,« je rekla, »Helena in tvoj sinček.«

»Da, sinček.« To je zvenelo tako žalostno, da je prislunila. Neverno ga je pogledala:

»Kaj pa Helena?«

Odgovoril ji je umikajoče se, ne da bi jo pogledal: »Prvi večer — da. Potem pa so ji vse skupaj zagrenili.«

Ester Quisthus je zmajevala z glavo: »Motiš se, Erik. Vem. Arne je umrl kot junak, tako ga vsaj imenujejo zdaj. In tudi ponosna sem na to, kar je storil, kar je bila pač njegova dolžnost, toda koliko rajša bi bila videla, ko bi se tudi on zbal.«

Berger se je zdrznil in boječe pogledal: »Zbal?« Ni ga več slišala. Ze se je spet potopila v svoji lastni bolečini in se zastrmela v ono drugo možnost.

Tedaj je odšel poln nemira od nje. In tedaj je slišal, kakor da je rekla, ne njemu, marveč sebi sami, morda celo nikomur: »Saj mu vendar nisem hotela očitati.«

3.

Po obisku pri gospe Quisthusovi je ostala v Bergerju rahla bridkost. Znova in znova je doživel prizor na pokopališču in njene besede ter jih nikakor ni mogel razumeti. Tedaj mu je iz svojega lastnega trpljenja izrekla razumevanje, ki mu ga vsi drugi niso hoteli pokazati. In kdo drug na vsem božjem svetu ga je mogel tako razumeti, kakor ona?

Pasji proletarci

London, kjer prirejajo toliko razstav plemenskih živali, je dobil kot zadnjo senzacijo razstavo psov brez rodovnika in odlikovanj. Prireditelji zatrjujejo, da so navadni kužki večkrat lepši in duhovitejši, kakor zastopniki čiste pasme. Razdelili so več nagrad za najlepše oči, najdaljši rep, najvišjo vestnost, požrtvovalnost itd. ter dosegli velike uspeha pri občinstvu. Izvedenci so pritrdili, da

Edison nasprotnik donebnikov

Mogočni donebniki, ki so tako veličastna priča ameriške gradbene podjetnosti in bistroumnosti, imajo tudi svojo senčno stran, ki zbujata resne pomisleke pri raznih globokih duhovih, ki jim je pri srcu blagor in napredek naših bližnjih potomecev. Ena najnepopolnejših posledic teh novodobnih stanovanjskih velikanih je preobljudenost in prenatpanost velikih mest. Glasoviti ameriški izumitelj Tomaz Edison je v listu »Forum« napisal o donebnikih tole zanimivo mnenje: »Na mesto prihodnosti bo imela izredno velik vpliv zračna vožnja. Prej ali slej bomo imeli helikopter letala na vijaki ki se bodo dala voditi navzgor in navzdol, naprej in nazaj, z vsako brzino. Kakor hitro bodo taki helikopteri uvedeni, bodo kajpada dobila velik pomen tudi poslopja s široko, ravno streho, današnji donebniki pa se odlikujejo samo po svoji višini, ne pa po širini.

Donebniki nevarnost za promet

Nedvomno je, da bo v velikih mestih, zlasti pa v Njujorku, ki je že tako prenatpan, treba v kratkem prepovedati graditev novih donebnikov. Saj ima en sam tak donebnik toliko prebivalcev kakor kako manjše mesto, in ako bi hoteli vsi stanovalci razmeroma istočasno na ulico, bi moral

Sijajni posli

Velika škotska žganiarna v Edinburghu je odklonila ameriško naročilo za en milijon dvesto tisoč steklenic whiskyja. Izdelovalci ga niso v stanju izvršiti. Slični dogodki so pač redki v sedanjih časih, ko tožijo vse industrijske panoge, da imajo premalo naročil. Whisky, škotsko žitno žganje, potrebuje tri leta časa za dozorevanje. Mora ostati ves čas v posebnih barovih sodih, da bi pridobilo značilno rumeno »jantarjevo« barvo, ki jo zahtevajo kupci. Ameriška »suha lela« so zelo pristrigla število odjemalcev, in so skrčile žganiarne svoj obrat. Zdaj, ko so postale Zedinjene države zopet »mokre«, so že romale preko oceana vse razpoložljive zaloge whiskyja. Novi naročniki morajo počakati 3 mesece, ker poprejne more dozoreti letos skuhanu žganje.

»Kaj bi bil rajši, Edo, sofer ali pilot?«

»Pilot, kajpada.«

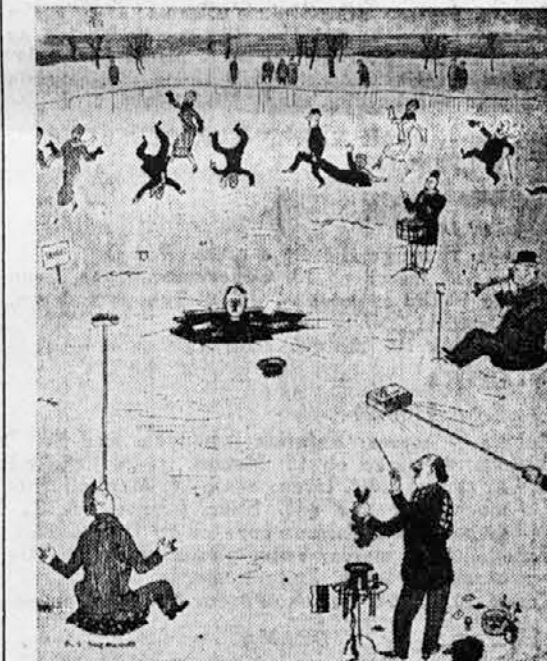
»Pa zakaj?«

»No, če sofer koga povozi, ga takoj stražnik prime. V zraku pa ni stražnikov.«

Več obzirnost!

Zena natoči po kosilu svojemu možu-uradniku skodelico kave.

»Ne kuhaj mi več tako močne kave,« protestira mož, »včeraj nisem vse popoldne v pisarni zatnil očesa...«

Na ledu.

»Poskusimo vse, da ga ohranimo pri dobri volji, preden pridejo reševalci.«

In zdaj, je mislil, je pokazala celo ona svojo zadržanost. Iz vse duše je želela, da bi še bil pri življenju. In vendar bi ne bila več rada brez junaškega svita, ki so mu ga bili podelili. Ubogi Quisthus, ubogi fant! Ne, tega ni bilo mogoče razumeti. Prav tako, kakor ni bilo mogoče razumeti Helene. In vendar do nje ni občutil niti najmanjše zagrenjenosti.

Nekoč se bo že pokazalo, se je tolažil. Treba samo časa. Saj v svoji notranjosti prav tako misli, kakor jaz. Le drugi so jo zagrenili.

Toda pravo pravcato grenkobo, bolečino in nepomirljivo sovraštvo je občutil do teh »drugih«, ki so bili vsi vstali pripravljeni, da ga obsodijo. Predvsem poštni ravnatelj in policijski inšpektor Liex, ki sta ga naravnost zaskočila. In za tema dvema ostali, ki niso bili toliko pogumni, da bi sami kaj rekli. Nazadnje pa vsi številni neznanci, ki so samo govorili in govorili.

No, pred vsemi pa je stal Lüdersen. On je bil kakor stranka na obravnavi. Bil je zavesten nasprotnik.

Vse, karkoli bi kdo povedal v mojo obrambo, si je govoril, bi on vzel kot omejevanje njegovih lastnih pravic. Toda bomo že videli. Ni še umrl. Lahko še pride čas, ko bo moral na vse to pogledati z drugimi očmi.

To pa ni bila morda kaka grožnja, to je bilo le trmasto upanje.

Leto dan je trajal oboroženi mir med Bergerjem in Lüdersenom. Tedaj se je dogodilo nekaj, kar je privedlo do neke vrste spoprijema.

Eden od inšpektorjev mestnega poštnega urada je bil prestavljen v drug kraj, njegovo mesto pa izpraznjeno. Berger je bil v tistih letih, ko je lahko kaj upal, vendar Heleni o tem ni nič povedal.